

Het donkere hart van de zonnebloem

Colofon

ISBN: 978 94 6365 236 0

1e druk 2020

© 2020, Maria de Groot

Exemplaren zijn te bestellen via de boekhandel
of rechtstreeks bij de uitgeverij:

Uitgeverij Elikser

Ossekop 4

8911 LE Leeuwarden

www.elikser.nl

Vormgeving binnenwerk en omslag: Evelien Veenstra

Niets uit deze uitgave mag worden veeelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op wat voor wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteur en de uitgeverij.

This book may not be reproduced by print, photoprint, microfilm or any other means, without written permission from the author and the publisher.

Het donkere hart van de zonnebloem

Maria de Groot

Inhoud

DE ZONNEBLOEM	9
KROONBLADEN	11
Eerste kring 1	11
Eerste kring 2	15
Het aangezicht van de mens	15
Ontmoeting	16
Vrijheid	17
Scheppingskracht	18
Schaamte	19
De haven	20
De biecht	22
De ring	24
Reidans	26
Meesterschap	28
De vijgenboom	29
Tweede kring	30
Het paleis	30
De wandelgangen	31
Het atrium	32
De zaal van rust	33
De eetzaal	34
De bibliotheek	35
De vergaderzaal	36
De cel	38
De kapel	40
De tuinen	41
HET DONKERE HART I	42
De eerste dood 1	42
De eerste dood 2	43
De tweede dood	45
Afgunst	45
Macht	47
Vernedering	48

Haat	49
Wreedheid	50
Onvermogen	51
Woede	52
DE KOPEREN RING I	53
Florence	53
Amsterdam	54
Rome	56
Jeruzalem	58
DE KOPEREN RING II	60
Taal	60
Woord	62
Alfabet	64
Leestekens	65
HET DONKERE HART II	66
1 Door alles heen	66
2 Om te stijgen	68
3 En nu de vergeving	70
4 Naast de Ene	72
5 De Eeuwige is sprakeloos geworden	74
DE KOPEREN RING III	75
Duursche Waarden	75
HET DONKERE HART III	77
Eenheid	77
1 Zoals soms in een grot	77
2 Open je ogen	78
3 Wieg maar, donker hart	79

DE ZONNEBLOEM

Op hoge leeftijd ben ik hier gekomen
waar zij bloeit die ik altijd heb gezocht:
de zonnebloem, rechtvaardig als een vrome
Jood in gebed. Dat ook ik wiegen mocht
op woorden aan mij liefderijk gegeven –
zo toont zij mij de eros van mijn leven.

Ik ben de zonnebloem. Ik beeld haar uit.
Trots op mijn hoge steel vorm ik mijn woorden
in zwijgzaamheid. Van mij komt geen geluid
dan wat aandachtigen bij toeval hoorden.
Ik houd mijn donker hart voor mij alleen
tot ik het deel met wie betrouwbaar scheen.

Ik ben het kroonblad en de gouden krans
van kroonbladen die men van verre ziet
en die zich schikken in hun zonneglans
rondom het donker hart, mijn somber lied.
Ik draag de zaden van de duisternis
en houd verborgen wat er licht in is.

Zwart is mijn kern. Mijn midden oogt fluweel.
Drie ringen maken mij tot wie ik ben:
de eerste, schaduwgroen, vat het juweel
en raakt de tweede ring van licht oker,
die aansluit bij de derde, donkerbruin,
waaruit goudblad opflonkert als een tuin.

Geraard in het geheim besta ik vrij
en hef mijn duisternissen zonder schroom.
Oorlog, wreedheden, honger en ontij
van zee en stormen houd ik strak in toom.
Ik buig mij niet totdat de zware zaden
doorwegen om in akkergrond te baden.

Ik ben zoals een kaarsvlam die mag bloeien
uit ondoorgroendelijke grond: de pit
gedompeld in zwart vuur dat gloort tot wit
waarboven sterren in hun opgang stoeien.
Zo heeft het Boek van Glans het mij geleerd,
de Zohar die de duisternis bezweert.

KROONBLADEN

EERSTE KRING I

Aanvang. Ogen kunnen de leegte niet peilen. Het is aardedonker rondom. Een aanwezigheid wordt waarneembaar en maakt een gebed in de afgrond waar dat spreekt terwijl het tot wasdom komt. 'Laat er licht zijn' begint het levenslied.

De eerste dag: zoals een vuur begint te branden uit een vonk van niets en dan oplaait en heel ver reikt – wanneer er iemand was geweest die kijkt zag deze in het spel van vlammen iets dat zich volledig met het licht verbindt.

Nacht wordt genoemd de brand die dooft. Eenzaam de spreker die dat woord bedacht maar ook voldaan. Het leek hem goed en anderzijds ook haar die samen doet met hem wat hier wordt voortgebracht. De Ene heeft er tweemaal in geloofd.

Het firmament, nog vloeibaar, verdicht zich zoals de eerste dichter het bedenkt en zegt. Boven het tentzeil van de wolken hemelse wateren, beneden kolken golven die vlaag op vlaag de adem schenkt aan deze schepping die bedaart in licht.

De tweede dag. Alles is altijd twee –
totdat de ene plaats wordt uitgespaard:
de aarde, door turkooizen zee omringd
en zo ontroerd dat zij zichzelf bezingt
in zaden, kruiden, vruchten, naar de aard
van het geboomte dat daar taalt en leeft:

de derde dag, de groene dag voorgoed.
Dankzij de zon die op de vierde dag
uit vuur en vlam geboren koestert wat
onder de volle maan wordt ingeschat
als kostbaar en bevestigd in zijn pracht.
De sterren hebben alle groei behoed.

Toen hield de Geest de vogel in de hand
en liet hem los. Die werd een duizendtal
en weer uit duizenden ontstond de vlucht
van de miljarden vogels in de lucht
die neerstrijken bij iedere avondval
tussen de plooiën van het moederland.

De vijfde dag. Nog was de aarde leeg
omdat er niemand sprak, niemand die zei
hoe fraai de eucalyptus stond, hoe hoog
de leeuwerik in jubeltoon bewoog
en dat de zeeën dansten in hun tij
zoals de maan in haar gebergte steeg.

Een mond om te kussen ontbrak,
om gekust te worden was geen
aanwezig, afwezig alleen
de mens die in tweeën verscheen,
met de zoogdieren om hen heen,
leeuwen, herten. De langzame slak,

die kruipt en zich voedt met blad
zoals alles wat leeft zich voedt
met planten, vruchten, zaad
en niets naar het leven staat
het andere of zich met bloed
verzadigt. Een goddelijke schat.

Dat was de zesde dag. Toen kwam de nacht
die uit zou lopen in de grote rust
waaraan de Eeuwige de zegen gaf.
Het zonlicht vloeide uit de wijnkaraf
in zeven schenkingen van kust tot kust
en heeft verlangen tot zijn bron volbracht.

Om lief te hebben heeft Die liefde is
sappen laten stromen door het hout
dat uit wieren droogviel op het strand.
De rotsen gaven uit de eerste hand
water dat al wat levend is behoudt.
Vissen in zee schreven geschiedenis.

Er is een page van het koningschap
gezien toen niets nog was,
een vlindergeest, een woord
dat werd gezongen ongehoord
terwijl de vleugels, even teer als glas,
ijlden naar waar de lavastroom ontsnapt.

Als opgeheven hand, zoals een giek,
onmisbaar voor het schip dat op de wind
zijn vore trekt in water, als een veer
van welke vogel, bracht het woord zijn eer
aan alles wat het niet-zijn overwint.
Sindsdien wentelt de grote molenwiek

naar de voltooiing, naar de oogst van graan
dat wordt gemalen tot een sneeuwend meel,
een schuur vol broden, vruchtenrijk
gebakken, geurend het volkomen blijk
van overvloed, gedeeld voor het geheel.
De laatste zal het eerst worden voldaan.

EERSTE KRING 2

HET AANGEZICHT VAN DE MENS

Jij gaat voor ik. Ik word alleen door jou
ik en jij jij door mij. Er is een grens
tussen ons beiden, maar een toevertrouwd
geheim verandert ons tot mens.
Er is noch man noch vrouw zonder inzicht
in hoe de ander uitkomt in het licht.

Zoals een knop van anjelier of roos
opengaat en geen oordeel nodig heeft
van wie of wat dan ook maar bloeit,
zo is de vrouwelijke mens die vloeit
tot dracht en vrucht en de geest geeft
aan alles wat uit haar te leven koos.

De mannelijke mens, een knop ook hij,
die tot bloei komen kan, zoals ribes,
de rozerode die in lente prijkt
of die zichzelf met anderen vergelijkt
en zich bewapent voor de wrede les
die hij verliest. Hij raakt zijn oorsprong kwijt.

Jij gaat voor ik. Ik word alleen door jou
ik en jij jij door mij. Er is een grens
tussen ons beiden, maar een toevertrouwd
geheim verandert ons tot mens:
een oog in oog onder het kosmisch oog
dat ons liet zijn en met ons meebewoog.

ONTMOETING

Zodra zij hem zag, zag hij haar.
Het was op het eerste gezicht
liefde. Zij herkenden in elkaar
de onbaatzuchtige, de mens van licht.
Clara de jeugdige in helderheid,
Franciscus die zijn eerste jeugd beschreit.

Zij wilde zijn als hij en hij als zij.
Zij werden één in wie hun voorbeeld was:
de mens van Nazaret. Zij werden vrij.
Zij liepen in hun liefde uit de pas,
brachten de ware vreugde om te leven
aan allen, mensen, dieren om het even.

Preek voor de vogels. Wonderlijk sermoen
als het maar vrede brengt. Dat blijven doen
totdat de dood haalt wat er nog rest
van lijf en leden. Op zijn best
de Naam noemen, herschrijven in
het zonnelied, een nieuw begin.

Armoede zou het programma zijn
voor de rijken, vreugde voor hen
die leeggeroofd in het leven staan.
Zij krijgen de ruimte om achter hem aan
toekomst te kiezen die hij alleen kent,
de androgyne, de mens van de wijn.

VRIJHEID

Emily Dickinson, je roodborst is
altijd gekomen als je niet meer wist
hoe verder – ‘Roodborst’ was het woord
dat je in leven hield. Het deed je goed.
Het droeg je dagen: Robin, het behoedt
je voor de dood bij liefde onverhoord.

Vrijheid, het is niets dan weten
te zijn als alles tegenzit.
Spreken tegen de storm in, niet verwachten
dat iemand luistert, krachten
verzamelen voor schrift en dit
in tavernen van schoonheid vergeten.

‘If I shouldn’t be alive
When the Robins come,
Give the one in Red Cravat,
A Memorial crumb’.
Ik zou je danken als ik kon
met zang uit mijn granieten bron.

SCHEPPINGSKRACHT

Geur van lijnolie in deze woorden.
Kleuren groen en geel, zuiver natuur.
Rood uit rozenbottel, blauw uit puur
lapis lazuli. Het is Leyster, Judith, boorde-
vol kracht en verbeelding die haar drijft
tot waarheid: de fluitspeler blijft.

Haarlemse meester-schilder. Uitverkoren
door het Sint-Lucasgilde. Enige vrouw.
Die later moeder zou worden, verloren
in haar geluk en in de rouw
om drie van haar kinderen. Vergeten werd zij
voor Frans Hals, even groot als hij.

Maar herontdekt. Zij heeft het geweten
in haar zelfportretten, een stilleven,
het bloemstuk dat niet mooier kon,
ode aan geluk en zon.
Een vrouw heeft steeds een dubbel streven.
Zichzelf te worden. Leven geven.

SCHAAMTE

Waarom zo'n diepe zucht, nu de handen
ineengeslagen zijn van landen
die vroeger oorlog voerden en nu samen
werken om het verleden te beschamen:
raakte Wenen haar kroon niet kwijt? De schande
van Berlijn, is zij niet veranderd

in een Joods monument van hellende wegen
en blinde muren midden in de stad?
Wie heeft er niet geboet? Wie
ontkent nog de Shoah, behalve die
het mensdom verkeerd heeft ingeschat
en van de weegschaal tuimelt tegen

de asgronden van Oświęcim en sterft
van schaamte op zijn eigen tijd.
Niemand onschuldig. Spaar de schilder niet
die zijn ras tot derwijsdans liet
opzweepen en aan wanen lijdt
waarin Europa tot de kern bederft.

Vervloekt deze gedachtenis en ook:
behoud haar, neem haar in Europa
als erfdeel naast de Mahlersymfonieën op,
de Kreuzeswissenschaft van Edith Stein, de atonale
muziek van Arnold Schönberg. De Ba'al Sjem Tov.
Gedenk de mezoëza. Gedenk de rook.

DE HAVEN

Zal de Rainbow Warrior ooit
in de ene haven
liggen aan het gevlochten koord
van inzicht en vrede en zich laven
aan de lokroep van meeuwen
die cirkelen rond herwonnen eeuwen?

Zal de sneeuw smelten op haar tijd
en op toppen van bergen gespreid
blijven als het kostbaarste laken
en zullen de gletsjers herstellen
en op morsige daken
van Scandinavië de libellen

aan klein gebloemde raken
zoals een windje kan doen dat het gras
streelt, en zal het zo worden
dat granen niet meer verzielen
en de zeeën op waterwieken
van eb en vloed wiegen en zich omgorden

tot krijgsdansen van de maan?
Zal het ooit nog zo gaan
dat grutto's roepen boven
de voorjaarsweiden en de mensen geloven:
de lente is weer aanstaande
en de Afrikaanse hoven